

דף פרפראות ויקרא

לעילוי נשמת: יצחק מאיר בן צביה ז"ל

להצלחת: מיכאל מאיר בן סמדר הי"ו - יעל חנה בת זהבית תחי' | דוד בן אורה - מוריה בת מיכל תחי'

יעקב בן אורה - אושרית בת חנה תחי' | יחזקאל דוד בן נעמי - מוריה חנה בת מזל תחי'

"ויקרא אל משה" (א' - א')

בשאר המקומות שדיבר הקב"ה אל משה, לא נאמר "ויקרא". אלא "ויאמר" או "וידבר", והטעם שפרשה זו פתחה ב"ויקרא" משום שהפרשה הקודמת "פרשת פקודי", מסתיימת ב"ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן", ולפיכך "ויקרא אל משה", נצטרך לקרוא לו, לומר לו שהוא כבר יכול להיכנס פנימה.

כותב "בעל הטורים", א' של "ויקרא" קטנה משום שמשה רבנו בענוותנותו הרבה לא רצה לכתוב אלא "ויקר", כמו שכתוב אצל בלעם "ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפיו", כאילו לא נראה לו ה' אלא במקרה. ואמר לו הקב"ה לכתוב באלף, שלשון "ויקרא" מראה על דרגה גבוהה יותר בנבואה מצד הקב"ה, ולכן כתב משה את האלף קטנה.

לפי דברי "בעל הטורים", מסבירים מדרש פליאה (תנחומא כי תשא ל"ז). מנין זכה משה לקרני ההוד, שנשתייר לו מעט דיו בקולמוסו, והעבירו על ראשו. כלום יתכן שנתנו למשה דיו בלי חשבון? אלא, הפירוש הוא, שמגודל ענוותנותו של משה, לא השתמש בכל הדיו לכתוב אלף רבתי וכתב א' קטנה, ונשאר לו מעט דיו, מזה זכה לקרני אור.

"ויקרא אל משה" (א' - א')

ה"אלף" שב"ויקרא" קטנה, כותב ה"כלי יקר" שהדבר בא ללמד אותנו, שכמו שהאלף היא ראש לאותיות, כך פרשת ויקרא היא הפרשה הראשונה שהקטנים מתחילים ללמוד.

הש"ך (יור"ד סי' רמ"ב) כתב בשם ה"כל בו", "כשאדם מכניס בנו לתלמוד תורה, כותבים לו האותיות על קלף או על לוח, ומרחיצים אותו, ומלבישים אותו בגדים נקיים, ולשים לו חלות בדבש וחלב, ומביאים לו פירות ומיני דגנים, ומוסרים אותו לתלמיד חכם להוליכו לת"ת. וכשמתחיל ללמוד תורה, מתחילים לו בספר ויקרא, שכן אמרו חז"ל, מתחילים לתינוקות בספר ויקרא לפי שאמר הקב"ה, יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים, ומעלה אני עליהם כאילו הקרבתם לפני קרבן".

וה"פרדס יוסף מסביר, למה התינוקות מתחילים מספר ויקרא. כדי שהם יבינו שצריך להקריב קרבנות למען היהדות, צריך מסירות נפש בשביל היהדות. גם ההורים צריכים להבין, שלא פעם צריך להתאמץ מאוד בשביל חינוך הילדים.

"ויקרא אל משה" (א' - א')

משה רבנו על עצמו כתב באלף זעירא, אבל כשמגיע ל"אשריך ישראל מי כמוך עם נושע", אומר רבי שמשון מאוסטרופולי, לא כתב באלף זעירא (דברים ל"ג - כ"ט), כתב באלף רבתי (עיין במנחת שי).

שואלים על כך, הרי בפרשת יתרו אנו מוצאים פעמיים "ויקרא" שקראו למשה, **א'**. "ויקרא אליו מן ההר". **ב'**. "ויקרא ה' אל משה אל ראש ההר", ומדוע שם לא נכתב א' זעירא? תירץ רבי יצחק מוורקא, כאן לא שמע איש שהקב"ה קורא אליו, וכמו שרש"י כתב "הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין". לכן רצה משה, מחמת ענוותנותו, למעט את חשיבותה של הקריאה ולכתוב "ויקר" כמו שכתוב אצל בלעם. אבל בפרשת יתרו, הקריאה באה במעמד כל ישראל, כולם שמעו אותה, ואם במקרה כזה יבוא למעט עצמו, זה לא ייחשב לענווה, אלא ההיפך, גאוה.

"אדם כי יקריב מכם" (א' - ב')

'מכם' ר"ת מידה כנגד מידה, כתב ספר החינוך, אדם החוטא ומביא קרבן, צריך לדעת שהיו צריכים לעשות לו את מה שעושים לבהמה, ומיתתה באה ככפרה על המיתה שהיתה לבוא עליו בגלל חטאו. אם האדם יידע זאת, הקרבן אכן נחשב לו לכפרה, שיודע שהוא מידה כנגד מידה.

השל"ה הקדוש אומר, אם תקריבו "מכם" - מעצמכם, את האדם שבכם, כליל קודש לעבודת ה', הרי זה "קרבן לה". אבל כשתרצו לצאת ידי חובה בתמורה "מן הבהמה", אין זה אלא "קרבנכם", אף זה קרבן הוא אך לא קרבן ה'.

"אדם כי יקריב מכם" (א' - ב')

אדם כי יקריב מכם, כשיקריב, בקרבנות נדבה דיבר הענין. אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. (רש"י) יש להקשות, למה יצאה מצוה זו מן הכלל, להורות דוקא כאן על איסור גזל, ולא בשאר מצוות. וי"ל על פי מה דאיתא בזוהר הק' בפירוש הפסוק "אדם כי יקריב מכם" - שאדם המקריב קרבן נחשב לו כאילו הקריב את עצמו לפני הקב"ה. וצריך להבין, למה באמת נחשבת הקרבת הבהמה כהקרבת האדם. אלא מבאר בספר "גבולות בנימין" בשם אביו רבי שמחה רפאפורט זצ"ל אב"ד לובלין רז"ל דרשו (חולין צא). מהפסוק (בראשית ל"ב - כה) "ויותר יעקב לבדו" - על פכים קטנים - "מכאן שצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם". נמצא לפי זה טעם לשבח למה המקריב קרבן נחשב כאילו הקריב את עצמו, שהרי ממונו חביב עליו יותר מגופו. ואמנם הטעם למה חביב ממון הצדיקים בעיניהם יותר מגופם הוא, כמו שמפורש שם בגמרא, לפי שאין פושטין ידיהן בגזל. ובזה יובן: "אדם כי יקריב מכם" - שנחשב לו כאילו הקריב עצמו, ואם תתמה למה באמת כן הוא, ועל כרחך צריך לומר יען כי צדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, לכך הביא רש"י - אימת הוא זה, כשאין מביאין מן הגזל, וכאמור.

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה" (א' - ב')

הנביא ישעיהו מוכיח את בני"י ואומר להם (א' - י"א) "למה לי רוב זבחיכם". גם הנביא ירמיהו מוכיח בלשון דומה (ז' - כ"ב) "כי לא דיברתי את אבותיכם ולא ציויתים ביום הוציאי אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח". ולכאורה י"ל, הלא חלק נכבד מחמשת חומשי תורה עוסק במעשה הקרבנות ותורת הכהנים, ואיך אומר הנביא על כך "לא דיברתי ולא ציויתים"? **מפרש המגיד מדובנא במשל**, סוחר אחד שם לב שסוחר אחר שהיה ידיד וקרוב לאביו, לא נכנס בכלל לבית מסחרו, ועל אף שהוא נכנס לבתי מסחר אחרים, אליו הוא לא נכנס ולא הבין מדוע וחיפש עצה וסיבה מדוע הוא לא מגיע אליו, ואיך יגרום שיבוא אליו. לאחר שניסה וניסה ולא הצליח, החליט לגשת אליו בעצמו ולשאול אותו גלויות. הלך אליו ושאל אותו מה הסיבה להתנהגותו. אמר לו, אתה צודק, מכאן ואילך אשתדל למלא את בקשתך ואכנס לבית המסחר שלך. ואכן, מאותו יום והלאה, כל יום שעבר ליד בית המסחר, נכנס אליו ודרש בשלומו ובשלומו משפחתו כדרך רעים וידידים, והיה מדבר איתו על כל מיני נושאים, אבל תכלס, מסחר, לא עשה איתו, אלא המשיך לעשות את עסקי המסחר שלו עם שאר סוחר העיר כפי שנהג בעבר. יום אחד, פקעה סבלנותו, ואמר לו, סכל שכמוך, מה שביקשתי שתיכנס אלי, זה היה בשביל לפטפט איתי בדברים בטלים? הלא כל כוונתי היתה שתעשה איתי עסקים.

כך גם ענין הקרבנות, ודאי שהקרבת הקרבנות בבית ה' היא ענין קדוש ונעלה, אבל כל תכליתם של הקרבנות, שעל ידם יתעלה האדם, יישמר מעוונות וחטאים, ויספוג לתוכו יראה וטהרה, למען תלמד ליראה את ה'.

"אם עולה קרבנו" (א' - ג')

מדוע נזכר קרבן עולה ראשון? כי העולה באה לכפר על הרהורי הלב, על המחשבות הרעות, והמחשבה תמיד קודמת למעשה. עולה נוטריקון "והנחם על הרעה לעמך". אשם נוטריקון "שוב מחרון אפך".

"וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו" (א' - ד')

העולה - פרט לעולת העוף. (רש"י) תמה ה"שפתי צדיק" בפני גיסו ה"שפת אמת" (עי שם ושארית, אגרות הרי"מ (לרימ אלטר חתן האמרי אמת) כ), אמנם עוף אין נוהגת בו סמיכה (רמבם מעה'ק ג, ז). אבל עולה וחטאת שהרבה מהן באות בכבשים ועזים בני שנתם, שכשרים להקרבה אף בני שמונה ימים ואילך (רמב"ם מעה'ק א יב). ומאחר שצריך סמיכה בכל כוחו (עי חגיגה טז, זבחים לג), אם כן איך זה יעשה סמיכה על בהמה כזו, והלא מיד שיסמוך בכל כוחו יישמט ראשה ותישבר מפרקתה. על אתר השיבו ה"שפת אמת" בחידוד נפלא, כי סמיכה בכל כוחו הוא דומיא ד'כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו' (שבת קיט:), שפירש רש"י דהיינו בכל כוונתו. והוא הדין כאן, דאין הכוונה להפעיל עליה כל כובד גופו וכוחו, אלא שיכוון בכוונה רבה ורעותא דלבא.

"וזרקו את הדם על המזבח סביב" (א' - ה')

בכל הקרבנות צריך לתת את הדם והחלב על המזבח, והטעם לכך אפשר להסביר במשל. סוחר שישב בביהמ"ד ולמד תורה. תוך כדי לימודו, בא אדם לביתו למטרה עסקית, וכשלא מצאו הלך. כשנודע לו הדבר, התרגז על בני ביתו, שלא קראו לו? פעם אחרת, באו גובי המיסים, וכשלא מצאוהו, רצו אנשי הבית וקראו לו מהר לביתו. אמר להם בעה"ב, שוטים שכמותכם! כשבא הסוחר לעשות איתי עסק, לא מיהרתם לקרוא לי, ועכשיו שבאו גובי המיסים, מיהרתם לקרוא לי? הנמשל, ישנן מצוות עשה ומצוות לא תעשה, ודרושים להם כוחות מנוגדים, למצוות עשה כח הזריזות, ולמצוות לא תעשה מידת העצלות. האדם החוטא מחליף את השיטה, נוהג בזריזות בעבירות, ובמידת העצלות בעשיית מצוות, והקרבן בא לכפר על שני סוגי העבירות. ולכן מקריבים את הדם, שהוא סמל המרץ והזריזות, ואת החלב, המסמל את הקרירות ואת העצלות.

"ונתנו בני אהרן הכהן וכו' וערכו בני אהרן הכהנים" (א' - ז' - ח')

מדוע בפסוק אחד נאמר "בני אהרן הכהן", בלשון יחיד, ובפסוק שלאחריו נאמר "וערכו בני אהרן הכהנים", בלשון רבים? כותב רבי חיים קניבסקי בספרו "טעמא דקרא", בנתינת האש כתוב "הכהן", משום שרק כהן אחד היה נותן אש, אבל בעריכת הנתחים כתוב "הכהנים", כי את הנתחים למזבח היו מעלים כמה כהנים.

שיירי מצוה

"וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו" (א' - ד') - הגמ' בזבחים (ו'). אומרת, אם עשאה לסמיכה שיירי מצווה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר. מבאר רבי אהרן קוטלר, אם הסמיכה נחשבת בעיניו ל"שיירי מצוה" ולא עשאה, אפילו שזה לא מעכב את הכפרה, בכל זאת כלפי שמיא נחשב כאילו לא כיפר. וא"כ, אפילו שהכפרה הועילה, בכל זאת דרגתה נמוכה יותר מכפרה הנעשית כראוי. וכן מצינו בגמ' בסוכה (כ"ח). שיירי מצווה מעכבין את הפורענות, שהרי תנופה שיירי מצוה היא ועוצרת רוחות וטללים. וכתב שם רש"י "מצוה שהיא שייריים" - שאינה עיקר לעכב כפרה, אע"פ כן חשובה היא לעכב את הפורענות. ואפילו שבדיעבד יוצא בלי שיירי מצוה, בכל זאת כשהוא עושה את המעשה כתיקונו בשלימותו עם ה"שייריים" שבו, גורם נחת רוח לקונו, וע"י זה מתעכבת הפורענות מלבוא.

מכאן היה ר' אהרן מלמד דרכי מוסר לתלמידיו: שהאדם לא יאמר לעצמו, את העיקר כבר עשיתי, ומתוך כך יבוא לזלול ב"שייריים". ישנם המזלזלים ב"שיירי הסדר", אפילו שאת רובו ככולו הקדישו ללימוד. וישנם המזלזלים ב"סוף הזמן", לאחר שאת עיקרו מילאו בלימוד. לא זו הדרך. בכל ענין וענין בתורה, יש חשיבות גם ל"שיירי מצוה". כשהאדם מקיים את המעשה בשלמותו עם ה"שייריים" שבו, הרי הוא מעורר עליו ועל דורו זכויות רבות בשמים.

"כל אחד הוא גדול דור"

"והפשיט את העולה וניתח אותה לנתחיה" (א' - ו') - פעם כיבדו את רבי חיים שמואלביץ לדבר בשבע ברכות. הרב שהיה כבר מבוגר, קם והחל לומר כך: אני אחד הצדיקים הגדולים בדור, אני אולי גדול הדור, אני תלמיד חכם עצום, אני מדקדק במצוות. האנשים שהיו באותו מעמד חשו שלא בנוח, הם חששו שקרה משהו לרב, ואיך קרה שדווקא אנחנו צריכים להיות במעמד כזה שהרב מתבזה. והרב המשיך... אי אפשר לומר שיש רק יתרונות, נכון שיש לי גם חסרונות, אבל באופן כללי אני באמת בסדר גמור. וכאן סיים הרב ואמר, "כך כל אחד חושב לעצמו".... אומר ה"ילקוט גרשוני" בשם ה"ערבי נחל", הבעיה היא שכל אחד יודע שיש לו מעלות וחושב שהוא כמעט גדול הדור, נכון שיש "פה ושם חסרונות", אבל בסה"כ הוא מאמין שהוא בסדר. מכאן נובעת כל הגאווה של האדם. הגאווה נובעת מה"סך הכל", אם אתה רוצה להוריד את הגאווה, תנהג לפי הכתוב "והפשיט את העולה", איך? "וניתח אותה לנתחיה", תעבור אבר אבר ותבדוק את המצב, ולא "בסך הכל", אלא אבר אבר. למשל, המזוזות, מתי בדקת אותם לאחרונה? מתי למדת הלכות תפילין לאחרונה? האם בדקת את כל פרטי ההלכות, או שמאז הבר מצוה ועד עכשיו לא עברת על ההלכות פעם נוספת? ואיך נראית התפילה, השבת, השלום בית, הלימוד? וזהו להפשיט את העולה, איך מורידים את הגאווה? ע"י "וניתח אותה לנתחיה".

הכנסת אורחים

"וערכו בני אהרן הכהנים" (א' - ח') - ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו. (מנחות צ"ז). ביאור דברי הגמרא, פירש רש"י נותן פרוסה לאורחים, והיינו שאם אדם מזמין עניים לסעוד אצלו, זה גורם לו שהשולחן יכפר עליו. אשת לוט לא היתה נותנת מלח לעניים, כדי שלא יהיו צמאים ושלא יהיה להם מידי תאבון. עונשה היה, שנהפכה אח"כ לנציב מלח, לכן אומרים ש"על כל קרבנך תקריב מלח" לרבות שולחנך כשאתה מביא עניים הביתה.

מספרים על זוג קמצנים, שלא אירחו מעולם אורח בביתם. כשהזקינו, החליטו שצריך לעשות משהו לעוה"ב, והחליטו להביא אורח עני לשבת. וכך היה. באמצע הסעודה, נזכר הקמץ שהוא קיבל בקבוק יי"ש מלפני עשרים שנה, הביא את הבקבוק ומזג לאורח. האורח לקח חתיכת חלה וטבל אותה בכוסית ואכל לתיאבון, וכך חזר על זה מספר פעמים. עיניהם של הזוג כלו מלראות את המשקה מתרוקן ואת החלות נגמרות, הקמץ פנה בשאלה לאורח "למה היה צריך לקרוע את הים, מספיק שמשה רבנו היה מביא כמה חלות, והיו טובלים אותם במים והים היה מתייבש?" ובכך התכוון לרמוז לעני... ענה האורח לבעה"ב "כל הענין עם קריעת ים סוף היה בפסח ולא היו חלות..."

איפה הראש שלך נמצא?!

"וערכו בני אהרן הכהנים וכו' את הראש ואת הפדר" (א' - ח') - לאחר ששחטו את הקרבן וחתכו את ראשו, אווזים בראש ומביאים אותו למזבח. מחזיקים אותו בקרניים, והחלק החתוך נראה לא יפה, והוא מטפסף דם. מה עושים? לוקחים את החלב, השומן והפדר, ושמים אותו על המקום החתוך, ומעלים אותו למזבח. וכל זה למה? אומר ר' זלמן סורוצקין, לרמוז לחוטא, שהוא חטא כי הראש שלו כל היום בתוך ה"שומן", בתוך ההנאות, ומרמזים לו "תתחיל לחשוב על דברים אחרים".

איך אתה תורם!?

"והקטיר הכהן את הכל המזבחה" (א' - ט') רבי חיים מוואלוז'ין שלח "משולח" כדי לאסוף כסף לישיבה. אחד התורמים סירב לתת ביד המשולח, והגיע לר' חיים להסביר מדוע לא רצה לתת, כי הוא רוצה שכספו ילך כולו להחזקת הישיבה, ולא שיעבור דרך המשולח שיקח את שכר טרחתו.

ר' חיים סירב לקחת ממנו את התרומה, וטעמו: מנהגך הוא מנהג גויים, שכשהם נותנים כסף לבית התיפלה שלהם, הם נותנים ישירות ולא ע"י אמצעי. אבל מנהג ישראל אינו כך, אלא אדרבה, דרכם לתת ע"י אמצעי, כדי שגם ישראל אחר ינהג. וראיה לדבר, מהקרבנות, שמקבלים קרבנות מגוי עולה ולא שלמים, וכמו שהגמ' אומרת במנחות (ע"ג):. וטעם הדבר, שהגוי לא מסוגל לתת תרומה להקב"ה אם גם אחרים ייהנו ממנו, לכן דינו שהקרבתו שהוא מביא יהיה עולה שכולו נשרף, כרצונו וכדעתו של הגוי המקריב, ואילו השלמים, גם הכהנים אוכלים מהם ואין זה רצונו של הגוי.

חשיבות של לימוד תורה

סיפר רבי מאיר שפירא מלובלין (הובא בעלון "אש דת"), כשהיה ילד, התעורר באמצע הלילה לקול בכייתיה של אמו. ניגש הילד למטבח, וראה את אמו בוכה. לתמיהתו למה היא בוכה? ענתה לו, שהם שילמו שלוש מאות רובל למלמד שיבוא ללמד את מאיר הקטן חצי שנה, "אולי" בכתה אמא "שלוש מאות רובל זה לא מספיק", והראיה, שהמלמד לא בא היום למרות שהיה צריך להגיע, "אבל שלוש מאות רובל זה הרבה כסף עבורנו ואין לנו לשלם יותר". מאיר הקטן ניחם את אמו, "אם הוא לא בא היום, יתכן שהוא יבוא מחר". ענתה לו אמו, "ומה עם היום שהתבזבז?" הבין מאיר הקטן, שיום אחד ללא לימוד תורה מספיק בכדי לגרום לאמו לבכות, ומאז הבין איך צריך ללמוד. ולפי"ז הסביר מה שכתוב "היזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה", מכיוון שלהורים העניים קשה לשלם שכר לימוד, והם עושים זאת במסירות נפש תוך ויתור על דברים אחרים, לכן יוצאים להם ילדים טובים, כי הילדים מבינים את החשיבות של לימוד התורה וכמה יש להשקיע.

למה דווקא הם!?

"והקריב מן התורים או מן בני היונה" (א' - י"ד) - מדוע דווקא מן התורים ומבני היונה, מסביר הרמב"ן, אמרו רבותינו, כי כל העופות אם יגע אדם בקן שלהם לקחת ממנו ביצים או אפרוחים, ההורים יעזבו את הקן ולא יחזרו לעולם, אבל היונה היא לא כזאת, היא לא תעזוב את הקן לעולם. וגם ישראל לא יעזבו ולא יחליפו בוראם ותורתם לעולם.

נקודה למחשבה

כשמתבוננים בסדר הקורבנות שבחומש ויקרא "תורת כהנים" רואים אנו שהתורה הקדימה את הקרבנות המובאות ע"י היחיד ככפרה על חטאיו ואת הקרבנות המובאות ע"י היחיד כדורון והודאה לבוראו כשלמים ותודה, ורק לאחמ"כ התורה מצווה על קרבנות המובאות ע"י הציבור כולו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם, והטעם, שהתורה באה ללמדנו כי האדם יכול להקריב קרבנות רבים ולהתפלל כל היום כולו, אך אלו לא יועילו אם לא יתנתק מעוונותיו ויכפר על חטאיו הקודמים.

רעיון מהפרשה

מכירים את ההרגשה הרעה הזו כשעשיתם משהו שלילי? יתכן וכלפי חוץ תנסו ליפות ולהצדיק, אך בפנים אתם יודעים שטעיתם ומריר לכם בפה. ואם אתן לכם אפשרות להחזיר את הגלגל אחורה, נכון שתמצאו? אז זהו שאפשר! קרבן החטאת עליו מספרת פרשתנו, איננו רק מעשה חיצוני, הוא בעיקר מביע את חרסת הלב על הטעות. וכמו בכל רגש, אם נותנים לו ביטוי במעשה חיצוני הוא מתעצם. היופי הוא שברמת הלב אכן ניתן לחזור אחורה וזה כיף!

אקטואליה בפרשה

כשעשינו את הטעות המשמעותית הראשונה בהיותנו נערים צעירים, הרגשנו שהעולם מתמוטט. חשבנו לעצמנו, זהו הכל אבוד. הסיבה לכך היא שהדמויות המשמעותיות בחיינו כמו הורים או רבנים נתפסות בעינינו כבלתי טועות בעליל... לו היינו יודעים מהי הדרך שהם עברו זה היה מקל עלינו הרבה. "אשר נשיא יחטא" מספרת פרשתנו, גם האדם החשוב ביותר בעם מסוגל לטעות. אבל חשוב מכך, גם הוא מסוגל להודות בטעותו, להביא קרבן ולהתכפר.

הפתגם: ההכנה הטובה ביותר למחר, היא, לעשות את הטוב ביותר שלכם, היום!!

~ שבת שלום ומבורך ~

לשותפות בהחזקת העלון \ לקבלת העלון - DAF126123@GMAIL.COM